

Muhu kõrtsist ja küladest Külasema poolt vaadates

Ja ongi suvi läbi! Külasema seltsingul oli see enne kõike tõeline „külade“ aeg – lisaks oma küla kokkutulekule esinesime Koguva, Igaküla ja Pädaste küla kokkutulekul ning käisime vastukülaskäigul Kadriinas Läsna külaseltsil. Jõudsime isegi Võiküla suvelõpussimmanile, mis oma olemuselt ka külarahva kokkutuleku moodi päev oli.

Kõik need külaskäigud olid põnevad ja harivad – meie siirad tänud võõrustajatele! Saime ennast lähemalt tutvustada ning uusi ideid, mõtteid teiste külade tegemisi kaedes. No näiteks Võiküllas satustid meist enamus küll esimest korda – eks see lõputu munakivite nende õnn ja õnnetus ole...

Eriti uhked oleme aga selle üle, et me lõpuks oma sadamakõrtsi

lugudega otsa lahti saime teatud. 4. augustil esietendus siis Koguva Vanatoal teatrütükk laulude ja tantsudega „Muhu rannakõrtsi lugusid. Oln asjad viies pildis“. Selle kirjutasid rannakalurite ning nende perede mälestuste pealt kokku Kadri Tüür, Irena Tarvis ja dramaturgilised konarused silus Ivo Maripuu. Vanatoa pakub kõrtsiolustiku, koduõlle ja õllekõrvasega eheda fooni etendusele, milles löövad kaasa Külasema seltsingu meesansambel, kapell Metsakohin, mees- ja naisrahvatantsurühmad ning kaks tähtsat tegelast naaberkülast Põitsest – Ivo ja Jaana.

Esietenduse publik ei tahtnud kuidagi oma poole peale ära mahutada – hinnanguliselt võis neid olla saja ringis. (Vaata kui hea, et samal ajal toimus veel Kuressaare Ku-

kerpillide juubelikontsert ja Lõunarannas merelaulude õhtu...)

Meie vaatajakond oli esietendusele kohaselt VÄGA HEAhtlik ning tormiliselt tänulik!

Selles etenduses keskendusime rändpüügile, muhu kalameeste elust – olust maal ja merel on aga materjali kogunenud veel, loodetavasti saavad rannakõrtsi lood ka järje.

Kavatseme „Muhu rannakõrtsi lugusid“ veel korduvalt etendada, seepärast ei tahaks pikemalt näitemängu sisulisel poolel peatuda. Ütlen vaid nii palju, et minu meelest on tegu mõnusalt mehise looga. Kel huvi, peaks täpsemate kuupäevade osas silmad-kõrvad lahti hoidma – küll me anname siis teada, kui selgus käes!

Silla Mall Külasemast

Vasakult - Tõnu Tarvis, Janek Vapper, Toomas Saar, Ivo Maripuu, Irena Tarvis, Jaana Palu, Mall Noormets.

Ilmar Põldemaa

Liiva saab uued rismikud ja kergliiklustee

Maanteeamet teeb ettevalmistusi Muhu keskuse Liiva teedevõrgu rekonstrueerimiseks ning kergliiklustee rajamiseks Liiva ja Piiri küla vahele. Maanteeameti Kuressaare esinduse peaspetsialist Toomas Magus ütles, et teetööde projekteerimise nõuded on Muhu vallale kooskõlastamiseks välja saadetud ning pärast valla ettepanekute laekumist kuulutatakse välja projekteerimise riigihange.

Magusa sõnul näevad plaanid ette Liiva küla läbiva liiklusõhtliku lõigu ümberehitamist ning Liiva-

Nõmmküla ja Liiva-Suuremõisa-Piiri rismiku piirkonna varustamist lisaradadega, et autod saaksid pöörata peateelt rismikele suurt liiklusvoolu takistamata. „Kogu see Liiva küla 50 km kiiruspiirangu ala tuleks korralikult rekonstrueerida,“ ütles Toomas Magus, kelle sõnul on rekonstrueeritava teelõigu pikkus umbes 950 meetrit. Samuti ehitatakse Liiva asulas välja korralik välisvalgustus.

Lisaks ehitatakse Liiva ja Piiri vahele kergliiklustee, mis osaliselt hakkab kulgema suure maantee

ääres ja osaliselt mööda vanu vallateid, näiteks teelõik, mille ääres asuvad Liiva kirik ja apteek. Kergliiklustee on oluline eelkõige Piiri elanikele. Kuna Piiril kauplust ei ole, siis käivad sealsed eakamad elanikud poes Liival, sõites jalgrattaga tiheda liiklusega teel.

Teeremondi projekt peaks valmis saama järgmise aasta esimeseks pooleks, ehitamise algus sõltub rahalistest võimalustest ja lükkub kindlasti vähemalt aasta võrra edasi.

Allikas: Saarte Hääl

Käimas on hiite kuvavõistlus

Käimasolev kuvavõistlus Maavalla hiied 10225 ootab ülesvõtteid hiitest ja teistest looduslikest pühapaikadest nii Maavallast kui ka piiri tagant. Võistluse eesmärk on väärtustada ja tutvustada ajalooliste looduslike pühapaikade kultuuri- ja looduspärandit, jäädvustada nende hetkeseisund ning suunata inimesi pühapaikadest külastama ja hoidma.

Esmakordselt on osalejatel võimalus määrata oma võistlustöö soovi korral Creative Commons rahvusvahelise vabakasutuse litsentsi alla ning osaleda seega eestikeelse Vikipeedia koostamises. Võistluse üldarvestuse peaaahind on 500 eurot ning kuni 16-aastaste peaaahind 250 eurot. Lisaks jagatakse välja hulk eriauhindu järgmistest rühmadest: püha puu, kivi, veekogu, annid, hiie valu, Vana-Võromaa, Virumaa, saared, muinsuskaitse, looduskaitse ning maailma pühapaigad.

Võistlus kestab kuni **31. oktoobrini** ning võitjad kuulutatakse välja novembris Tartus toimival hiie väe tunnustamis-sündmusel.

Hiite kuvavõistluse korraldavad Maavalla koda, Hiite Maja SA, Tartu ülikooli looduslike pühapaikade keskus ning MTÜ Wikimedia Eesti.

Võistlust toetavad Kehrwieder, Maaleht, Loodusesõber, Eesti Loodus, Maakodu, Võro Instituut, Uma Leht, Tihuse hobuturismitalu, Krautmani tervisekool, looduslike pühapaikade riiklik arengukava, Kultuuriministeerium, Sise- ja Maasüsteemide, Keskkonnaamet ning Muinsuskaitseamet.

Eestis on teada vähemalt 600 suuremat maa-ala hõlmavat hiiepaika, ligikaudu 2000 püha kivi, puud ja allikat ning 700 ristipuud. Pühapaikadest leidub kõikides maakondades ja kihelkondades ning paljudes külates. Valdav osa meie pühapaikadest on ohustatud, riikliku kaitse alla kuulub neist mingil määral ligikaudu 15%.

Võistluse leheküljel on võimalik üles laadida oma võistlustööd ning tutvuda seni saadetud ülevõtetega:

www.maavald.ee/kuvad/

Lähem teave:

Ave Anniste, tel 58035358
ave@hiis.ee

Külaelu on tõusuteel

Algus lk 1.

Mulle meeldis just see, et küla noored inimesed tunnetasid end ühtse kogukonnana. Juba talgupaeval 5. mail mereäärsest küla-platsilt veerand sajandi jooksul kasvanud kadakaid raiudes veeti need kaldapealsele veepiirile, et kokkutuleku aegu oleks tore suurt lõket teha. Suve jooksul trimmerdasid noored korduvalt rohtukasvanud radasid, sättisid ujumissilda ja kaldapealsele ehitas Uuetoa Einar männilattidest toreda seljatoega pingi, kus suvel ujumatelgi oli hea istuda ja merevaadet nautida. Ühiste jõududega kõpitseti kasutamiskorda ka külapeldik ja korrastati supluskohal riietevahetamise kabiin, mis vahetult enne kokkutulekut sai rõõmsad Muhu värvid ja ornamendidki külge. Luha Mardo hoolitses lipuvarda ja selle laitmatu toimimise eest. Rehe Ülle osavate kunstnikukätega valmisid vaimukad viidad ja külapeldiku romantiline eesriie. Aarni Vilja ja Kristjani abikäsi oli kõikjal tunda. Laasikse pere, kes ju värsked

muhulased, oli täies koosseisus väljas. Lapsed riisusid veel kokkutuleku eelmisel hommikul usinalt heina kokku ja pereisa Olavi tassis ATV järelkäruga kokkuriisunud heina madalamatesse teeaukudesse, et rannateed veidigi vihmade suve kiuste tugevdada.

Väga suure tänu võlgname Külasema külaseltsingule, kes tuli välja oma pillimehe, laulunaiste ja tantsijatega. Meie oleme veel kaugel-kaugel teie ettevõtmistest, kuid eks eeskuju ole nakkav ja igapähe võivad olla ju omamoodi väljundid. Kui meie küla poiss Mihkel Mereäär haaras mikrofoni ja laulis „See oo meite Muhu...“, siis laulsid kõik kenasti kaasa ja eks see muhulaseks olemise tunne soojendas kõiki. Tore oli see, et meie noor ja tarmukas vallavanem Raido Liitmäe leidis aega meidki tervitama tulla. Sõime mõnuga sooja suppi, lapsed limpsisid jäätist ja vanakesed proovisid veidi kangematki kraami. Ja ime küll – ükski kokkutuli ei vajunud longu. Meeleolu hoidis üleval Vello Tiker-

palu oma toreda ansambliga “Kiäks”. Usinaimaks jalakeerutajaks osutus küla üks vanemaid elanikke (ka lipuheiskaja) Leida Mereäär. Villemi talu uued elanikud, soomlased Tuula ja Jukka võtsid külapeost rõõmsalt osa ja tutvusid külarahvaga. Integratsioon rohujuure tasandil! Küla lastevägi aga lustis Sepa Crislyni juhatusel nii kõvasti mängida ja tantsida, et

tegu oli hiljem lahkuminekuga. Ilmataatki oli meile küllalt lahke ja õhtul päikeseloojangu eel põles särisedes suur kadakalõke, mis ootas süütamist maikuu talgutest saati.

Nüüd olen üsna kindel, et Pädaste inimestel jätkub tahtmist oma küla eest seista ja tema heaks ka midagi teha.

Laine Ainu

Küla kokkutulekuks valmistuvad küla noorimad (vasakult) Rehe Roger, Laasikse Betty, Laine Joosep ja Laasikse Liisa.

Ootame teid pärast tiivasirutust Muhusse tagasi!

Suve hakul lõpetanud 9. klass. Vasakult, 1. rida: Emma Maltis, Agnes Äkke, klassijuh. õp. Leena Peegel, Kelly Jõgi, Sandra Staudinger. 2. rida: Kerli Lees, Kertu Vapper, Kristjan Mägi, Merili Kaunissaar, Kätlin Valk, Keidi Lees. 3. rida: Danel Hütt, Hannes Päll, Sandra-Liis Valk, Liidia Mägi. 4. rida: Alari Toomsalu, Elari Kolk, Herman Annus Oidekivi, Riho Valdmets, Ragnar Looris.

Kolm kena nädalat Muhumaal

Minu nimi on Christina ja ma tulen Saksamaalt. Järgmised viis nädalat veedan ma vahetus-üliõpilasena Tartu Ülikoolis. Aga enne kui ma seal alustan, tahtsin ma kogeda igapäevaelu Eestis väljaspool linna ja ülikooli. Seepärast ma Muhumaale tulingi. Mul avanes suurepärase võimalus olla Muhu Noortekeskuses praktil-ka ja elada kolm nädalat Liiva külas. Selle aja jooksul olen ma kogenud palju huvitavat ja mõnda kogemust soovin ka teiega jagada.

Esimestel päevadel osalesin üheskoos noortega Hellamaa kalmistul noortekeskuse poolt korraldatavas töömalevas. Teisel nädalal tegelesime filmimisega. Väga põnev oli filme teha ning samuti vaatasin huviga noortekeskuses varem

valminud filme erinevatest ettevõtmistest. Ka lühikeste filmidega on hea näidata igähele, mis Muhu saare peal toimub. Kindlasti jään ma ka tulevikus sellel kanalil silma peal hoidma ja filme vaatama. Multimeedia sidumine noortekeskuse tööga, nagu see on siin Muhus, on väga hea idee. Ma pole mitte kunagi näinud midagi sarnast Saksamaa noortekeskustes. Linnas, kus mina üles kasvasin, oli noortekeskus rohkem koht, kus peale koolitunde lihtsalt hängida, eriti neile, kes ei teadnud, mida oma vaba aja- ga peale hakata ja kelle vanematel ei jagunud nende jaoks piisavalt aega ning tähelepanu. Ses mõttes on tore näha, et siin tulevad noored isegi koolivaheajal noortekasse midagi kasulikku tegema.

Noorteka töömalev: värava ja ristide värvimine

Osa noorteka MUHU JOOKSU tiimist fotografile poseerimas

Olin tõeliselt üllatunud ja vaimustuses bändidest, kes noortekas mängisid ning loodetavasti saab mõnda neist mõne aasta pärast juba raadiost kuulata.

Üks mu parimaid elamusi Muhumaal oli kindlasti Muhu Jooks. Noortekeskuses valmistasime ise "Muhu Jooksu" logoga T-särke, et saaksime jooksul startida noorteka tiimina. Oli tore vaadata seda totaalselt kirjut rahvamassi, vanu ja noori, lapsevanemaid isegi lastekäruka osalemas. Mulle tundus, et osalemisrõõm oli kõigile võidust olulisem. Samuti meeldis mulle, et auhind - jalgratas - läks kõigi osalejate vahel loosimisele – nõnda oli ka neil, kes väga kiiresti joosta ega käia ei jaksanud, võiduvõimalus.

Ma nautisin väga ka Muhu

Jooksu kultuuriprogrammi, eriti rahvatantse, kuna Saksamaal on väga vähe piirkondi, kus oma traditsioonilisi tantse tuntakse.

Jalgrattaga sõites sain ma omapäi saart nautida ja vahel olin ma looduse ilust lausa sõnatu. Palju põlde, paksud metsad ja kenad paigad rannikul ja sekka traditsioonilised Muhumaa talud. Mulle meeldis väga saarel ringi sõita ja loodust nautida. Kahjuks ei ole ma veel põtra kohanud. Kuid kõige enam meeldis mulle kohalike inimeste sõbralikkus.

Suur aitäh teile kõigile selle toredate aja eest! Ma tulen kindlasti Muhumaale tagasi ja loodetavasti oskan ma siis juba ka natuke eesti keelt.

Christina
Saksamaalt

50+ aastat on tegelikult parim tööiga!

Oluline on see kõik enda kasuks tööle panna

Elame maailmas, mis muutub väga kiiresti – ka tööturg ja selle nõudmised. Võiks ju arvata, et noorte eelistamine tööturul on põhjendatud, kuid meie meelest peaks esile tõstma hoopis seda, et 50+ aastaseks ollakse parimas tööeas. Euroopa Statistikaameti EUROSTAT teatel on viimase kümne aasta jooksul vanemaaliste osatähtsus tööhõives suurenenud ja 50 – 75-aastastest inimestest osaleb täna aktiivselt Eesti tööturul ligi 30 % elanikest. Mujal maailmas küübib antud näitaja aga 40 protsendini. Tööandjad on täna juba aru saamas, et unelmate meeskonnas peab olema kindlasti nii noori kui kogenenud töötajaid, kes toovad teadmisi ja tuleviku- väljavaateid tegemistesse. Vanema-

ealistel on väga palju eeliseid – nad ei kannata enam kogemuste puudumise pärast, vaid teavad, mida nad elult tahavad! 50+ vanuses töötaja on supereas, kui vaid motivatsioon ja oskused on ajakohased.

Alates 2012. aasta sügisest kuni 2013. aasta märtsini on Sinu Koolituspartner OÜ rakendamas Saaremaal uut ESF projekti "Julgus muutuda on julgus töötada tugiisiku, klienditeenindaja või ettevõtjana", mis on suunatud just 50-74-aastastele töötutele inimestele. Projekti käigus on võimalik Kuressaares õppida TASUTA tugiisikuks, klienditeeninduse spetsialistiks või alustada oma ettevõtlusega. Õppima asumisel ei ole oluline, kas te olete Eesti

Töötukassas töötuna registreeritud või mitte. Osalema ootame kõiki.

Koolituste ajakava:

10.9. – 19.9.2012 "Tööalane ja isiklik motivatsioonikoolitus"

1.10. – 25.10.2012 "TUGIISIKU KOOLITUS"

29.10. – 6.11.2012 "Tööalane ja isiklik motivatsioonikoolitus"

13.11. – 13.12.2012 "ETTEVÕTLUSKOOLITUS"

28.1. – 6.2.2013 "Tööalane ja isiklik motivatsioonikoolitus"

18.2. – 15.3.2013 "KLIENDITEENINDUSE SPETSIALISTI"

Koolitused toimuvad Kuressaare Täiskasvanute Gümnaasiumis, Garnisoni 16, Kuressaare. Koolitustel pakutakse tasuta toitlustust.

Kõigile koolituse läbinutele väljastatakse vastav TUNNISTUS.

Koolitusel osalemise eest makstakse kõigile stipendiumi ning kompenseeritakse transport kodust koolituskohta ja tagasi.

ÄRA JÄTA VÕIMALUST KASUTAMATA!

Koolitustele registreeri: Silja Kruuser, tel: 55 532 855

Projekti partneriteks on Saare Maavalitsus, Lääne Maavalitsus ja Saaremaa Ettevõtjate Liit.

Projekti tegevusi rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist

Mairi Tamm

Sinu Koolituspartner OÜ
www.koolituspartner.ee

Vanu pilt Muhust

Suur tänu Aino Puule, kes jagas muuseumiga oma mälestusi sellest, kuidas temast 1955. aasta laulupeol pilti tehti. Üllatus onnud suur, kui ta oma pildiga joonistusploki ostis ja seejärel ilmus Aino pilt ka ajakirjades „Nõukogude Naine“ ja „Noorus“. „Muhulases“ sai Aino teada, et tema pilt oli ka kirjalokil.

Talgupilt on Võlla külast aga kelle põllu peal pilt on tehtud ja kes on pildil?

Eda Maripuu

Kalakohvik sulges ukсед

Viis aastat Liival tegutsenud Kalakohvik jõudis mitmel korral Eesti viiekümne parema toitlustuskoha hulka. Kohviku peremees, arhitektuuri eriala viimase kursuse tudeng Kristjan Prii ütles Saarte Häälele: „Edaspidi tahan rohkem erialale pühenduda. Eesmärk on kevadel ülikool lõpetada. Pool energiat läheb juba praegu projekteerimise peale.“ Pärast kõrgkooli lõpetamist kavatab ta oma elu ja töö kodusarega siduda.

Muhu on üks Euroopa parim reisisihtkoht

Muhu saarel, kuhu talvel pääseb muuhulgas ka jääteed mööda, leiab täiesti töökorrast tuuleveskeid, rookatuses majakesi ja 13. sajandist pärineva kiriku, kirjeldab artikkel CNN-i veebiküljel. Nenditakse, et kuigi saarekesel elab inimesi vaid paari tuhande ringis, on Muhu rikas oma traditsioonide poolest. Eraldi märgitakse Pädaste mõisa omapära.

Tunnustame hiie sõpra!

Maavalla koda kutsub üles esitama ettepanekuid Hiie sõbra aunime andmiseks, et tunnustada neid, kes on hiite ja teiste ajalooliste looduslike pühapaikade hea käekäigu nimel tublilt tegutsenud ning aidanud kaasa soome-ugriliku vaimse pärandi ja keskkonna säilimisele Eestis. Ettepanekud saata hiljemalt **31. oktoobriks** koda@maavald.ee või Maavalla koda, p.k. 136 Tartu 51004. Vt lähemalt www.maavald.ee

Vanatoa tegemisi

Suur suvi ja kiire saab mööda, varsti tuhlis ka üles võetud. Sead aitasid selle töö peal jälle tublisti kaasa. Pime aeg jõuab kätte, aega mõelda, olla ja vahel kodunt väljagi tulla. Ka Vanatoal jääb nüüd juba aega homse päeva ja tuleva suve peale mõelda. Alates 23. septembrist toidame ja majutame etteellimisel – helistage 55587494, 5063935 või kirjutage info@vanatoa.ee. Oleme valmis leidma igasuguseid lahendusi teie ürituste meeldejäävatks korraldamiseks, toitlustamine ja majutus on ainult väike osa sellest, mida pakkuda suudame. Lapsevanemad, pange kõrva taha - laste sünnipäevade pidamiseks ideaalne koht! Ka vanematele inimestele hea võimalus sünnipäeva puhul pere ringis koos istuda, toidud tehakse valmis, ruumi puudust pole ja pärast koristatakse ära ka!

Praegu paneme järgmise aasta menüüd kokku ja tahaks kangesti, et meie toitudel selgesti äratuntav muhu maik küljes oleks. Ja et igale toidule saaks loo juurde rääkida. Selge, et ilma muhulaste abita head asja kokku ei pane! Seepärast kutsume kõiki, kellele söömine ja söögitegemine tähtis ja meelepärane tegevus on, jagama oma lemmiktoitude retsepte ja tegema ühe toreda kooskõkkamise, koos maitsmise ja parimate roogade menüüsse valimise.

Saatke info@vanatoa.ee, helistage 55587494 või tooge oma hüva nõu kõige parema köhutäie valmistamiseks Vanatoale **24. septembriks**. Meie muretseme

kõik, mis toidu tegemiseks vaja läheb. **6. oktoobril kell 12** läheb kokkamine lahti.

Söömalauda istumise ajaks kutsuge oma sõbrad ja pereliikmed ka kohale. Kõige parema toidu kokkukeetja saab Vanatoa poolt tasuta massaaži aule ja kiitusele lisaks ning menüüraamatusse sisseraamimise. Siinkohal on paslik välja öelda, et **otsime** ka järgmiseks hooajaks **kokka**. Paber ei tee kokaks, teeb soov ja tahtmine inimest oma kunstiga üllatada. Eriti eelistatud muhulased, kes kokkamisest tõelist rõõmu tunnevad! Kellel vähegi asja vastu huvi, andke oma kandideerimissoovist teada telefonil 5063935, Jaana.

Veel selle sügise tegemistest Vanatoal:

13. oktoobril on meil kohtumine kirjanikega, kulla tulevad **Mart Juur ja Andrus Kivirähk**. Oma kirjandusliku tegevuse tutvustusele lisaks lahkavad nad Muhumaa eluolu ja uudiseid. Pärast ametliku osa lõppu tantsupidu 70.-80. aastate muusika järgi. Enne jutusaate algust pakume rahvale süüa, saunad paneme küdema, tulge ja laske endal hea olla! Kogu trall koos ööbimise, õhtusöögi (supp või praad ja magustoit) ja hommikusöögiga ning saunade kasutamisega 90 eurot kahele, 50 eurot ühele, ainult üritusest osasaamine koos jalakeerutusega 5 eurot.

16. novembril toimub Ülesaaremaailmne Sasku turniir

ja veel on tulemas veel sellel sügisel

* **Marko Matvere kontsertsari** koos ümbermaailmareisi muljete piltide ja juttudega.

* Ülemakstud Rentslihärrad, kes ise enda tutvustuseks ütleb - lugudesumma on settinud laule ning lugusid nii aegadest, mil meie vanaisad ei olnud veel sündinud, kui ka aegadest, mil nad olid ammu sündinud, lauldes rõõmsal häälel koos naabertalu-Ülodega ehavalguses tunnetest ning paatosest nõretavaid kauneid laululookesi segiläbi kolkakülalapanile-risurentsiromantiliste suurteostega. Ent. Lõõts ja laul, laul ning lõõts segiläbi-üheskoos on tantsujalgade jaoks suurim rõõm, mida me pakkuda saame!

* Aastavahetust kutsume samuti veetma Vanatoale, kus mõnus söömalaud, soe saun, lahedad muusikud ning silmipimestav tulevärk. Hubase kaminatule praginal võimalus nautida telesaateid suurelt ekraanilt. Kindlasti mahub sinna ohtralt tantsu ja tagaajamist ning ühislaulmist varajaste hommikutundideni.

Täpsemat infot ürituste toimimise kohta leiate meie kodulehelt www.vanatoa.ee ja kuulutused Liiva teadetetahvlil.

Olete oodatud!

Vanatoa rahvas